

**EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU**

**Brüssel, 30. mai 2012 (31.05)
(OR. fr)**

10575/12

AGRI 357

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	11. mai 2012
Saaja:	Uwe CORSEPIUS, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2012) 212 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE mahepõllumajanduslikku tootmist ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamist käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 834/2007 kohaldamise kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele komisjoni dokument COM(2012) 212 final.

Lisatud: COM(2012) 212 final

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 11.5.2012
COM(2012) 212 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**mahepõllumajanduslikku tootmist ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamist
käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 834/2007 kohaldamise kohta**

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	Määruse reguleerimisala	4
2.1.	Ühistoitlustusettevõtted	4
2.2.	Tekstiili- ja kosmeetikatooted	5
3.	GMOde kasutamise keeld mahetootmises	6
3.1.	GMOde kasutamise keelustamisest saadud üldine kogemus	7
3.2.	Muude kui GMOde abil toodetud toodete kättesaadavus	8
3.3.	Edasimüüja avaldus	8
3.4.	Konkreetsete lubatud piirmäärade otstarbekus (GMOde juhuslik või tehniliselt vältimatu sisaldus) ja nende mõju mahepõllumajandussektorile	9
4.	Siseturu ja kontrollisüsteemi toimimine	9
5.	Impordikorra kohaldamine	10
5.1.	Import samaväärsuse korra alusel	10
5.1.1.	Samaväärseid tagatise pakkuvate kolmandate riikide tunnustamine	11
5.1.2.	Samaväärseid tagatise pakkuvate kontrollorganite ja kontrolliasutuste tunnustamine	11
5.2.	Import nõuetele vastavuse korra alusel	12
5.3.	Kontrollsertifikaat	13
6.	Kokkuvõte	13
LISA		15

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

mahepõllumajanduslikku tootmist ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamist käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 834/2007 kohaldamise kohta

1. SISSEJUHATUS

2009. aastal viljeleti Euroopas mahepõllumajandust 8,6 miljonil hektaril, mis moodustab 4,7 % EL 27-s kasutatavast põllumajandusmaast. Aastatel 2006–2009 oli mahepõllumajanduse keskmine kasvumäär aastas EL 15-s 7,7 % ja EL 12-s 13% (2009. aastal oli 81 % kogu ELi mahepõllumajandusmaast EL 15 riikides). 2008. aastal tegeles mahepõllumajandusega 197 000 ettevõtet, mis teeb 1,4 % kõikidest EL 27 ettevõtetest. Mahepõllumajandustoodete osakaal oli 2007. aastal hinnanguliselt 2 % kogu toidule tehtavatest kuludest EL 15-s¹.

Mahepõllumajanduslikku toitu ja mahepõllumajandust käsitleva ELi õigusraamistiku moodustavad nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007² ja selle rakendusmäärused – komisjoni määrus (EÜ) nr 889/2008³ ja (EÜ) nr 1235/2008⁴.

Juba määruse (EÜ) nr 834/2007 (edaspidi „määrus”) väljatöötamisel juhtis nõukogu tähelepanu mahepõllumajandussektori dünaamilisele arengule ja palus hiljem uuesti läbi vaadata mitmed küsimused, mille puhul ta leidis, et tuleks arvesse võtta uute eeskirjade kohaldamisest saadud kogemusi. Määruse artiklis 41 on sätestatud, millised konkreetset küsimused tuleb uuesti läbi vaadata:

- (a) määruse reguleerimisala, eelkõige ühistootlustusettevõtetes valmistatud mahepõllumajanduslik toid;
- (b) GMode kasutamise keelamine, sealhulgas GMode abita toodetud toodete kättesaadavus, edasimüüja avaldus, konkreetsete lubatud piirmäärade otstarbekus ja nende mõju mahepõllumajandusele;

¹ Rohkem andmeid ja faktiteavet mahepõllumajanduse kohta on esitatud komisjoni 2010. aasta väljaandes: „*An analysis of the EU organic sector*” (ELi mahepõllumajandussektori analüüs), mis on kättesaadav järgmisel veebilehel:
http://ec.europa.eu/agriculture/organic/files/eu-policy/data-statistics/facts_en.pdf

² Nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007, 28. juuni 2007. aasta, mahepõllumajandusliku tootmise ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamise ja määruse (EMÜ) nr 2092/91 kehtetuks tunnistamise kohta, ELT L 189, 20.7.2007, lk 1.

³ Komisjoni määrus (EÜ) nr 889/2008, 5. september 2008, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 834/2007 (mahepõllumajandusliku tootmise ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamise kohta) üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses mahepõllumajandusliku tootmise, märgistamise ja kontrolliga, ELT L 250, 18.9.2008, lk 1.

⁴ Komisjoni määrus (EÜ) nr 1235/2008, 8. detsember 2008, millega sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 834/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad mahepõllumajanduslike toodete kolmandatest riikidest importimise korra kohta, ELT L 334, 12.12.2008, lk 25.

- (c) siseturu ja kontrollsüsteemi toimimine, eelkõige selle hindamine, et kindlaskujunenud tavad ei tekitaks kõlvatut konkurentsi ega takistusi mahepõllumajanduslike toodete tootmisele ja turustamisele.

Komisjon käsitleb käesolevas aruandes kogemusi, mida on saadud pärast 2009. aasta 1. jaanuari, kui määrust hakati kohaldama.

Aruandes keskendutakse kolmele eespool nimetatud peamisele teemale. Lisaks tõstetakse esile mõned muud olulised küsimused, mis on arutamisel liikmesriikide ja sidusrühmadega.

Selleks et saada parem ülevaade määruse rakendamisel siiani saadud kogemustest, saatis komisjon kõigile liikmesriikidele ja sidusrühmadele küsimustiku, mis jagati kõigile mahepõllumajanduse nõuanderühma liikmetele. Kaksikümmend kuus liikmesriiki ja üksteist sidusrühma vastasid küsimustikule 2011. aasta märtsis. Nendest vastustest saadi olulist materjali käesoleva aruande jaoks.

2. MÄÄRUSE REGULEERIMISALA

Määrusega loodi alus üksikasjalike tootmiseeskirjade vastuvõtmiseks sellistes sektorites, mille suhtes ühtlustatud eeskirju veel ei kohaldatud⁵. Praeguseks on mahevesiviljelust (sh vetikakasvatust) ja pärmitootmist käsitlevad rakenduseeskirjad viimistletud ja avaldatud. Maheveinitootmist ja mahesööta käsitlevate eeskirjade väljatöötamine oli käesoleva aruande koostamise ajal pooleli. Mõnes sektoris, nagu linnukasvatus ja kasvuhooned, ei ole kehtivaid tootmiseeskirju veel läbi vaadatud.

Käesolevas punktis keskendutakse ühistoitlustusettevõtetega saadud kogemusele ning käsitletakse määruse reguleerimisalasse tekstiili- ja kosmeetikatootmise lisamise võimalust. Käesolevas dokumendis ei käsitleta üksikasjalikult teatavate selliste mahetoodete sertifitseerimist, mis ei kuulu aluslepingu I lissasse, kuid mis on tihedalt seotud I lisa toodetega või maapiirkondade majandusega (nt mesilasvaha, eeterlikud õlid või mate). Komisjon siiski tunnustab, et on vaja selgitada, kas selliseid tooteid saab kooskõlas määrusega sertifitseerida juhul, kui need on toodetud määruuses sätestatud nõuete kohaselt.

2.1. Ühistoitlustusettevõtted

Mahetoidu valmistamise osatähtsus restoranides, haiglates, sööklates ja muudes toitlustuskohtades kasvab pidevalt nii era- ka avalikus sektoris. Toitlustussektor koosneb väga erinevat liiki ettevõtetest – väikesteset restoranidest kuni suurte toitlustuskettideni.

Määruse väljatöötamisel ajal peeti toitlustussektori lisamist selle reguleerimisalasse ennatlikuks ning mahetootmisele viitava märgistuse kaitset piisavaks. Ühistoitlustussektori suhtes juba kohaldatakse hügieeni ja toidu märgistamist käsitlevaid ELi eeskirju, millega nähakse ette, et tootmismeetoditele osutavat märgistust ei tohi kasutada viisil, mis võib ostjat eksitada⁶.

⁵ Näiteks maheveini tootmine, mahevesiviljelus (sh vetikakasvatus) ja pärmitootmine.

⁶ Direktiiv 2000/13/EÜ.

Siseriiklikud eeskirjad on praeguseks kehtestatud seitsmes liimesriigis ning erasektori standardeid kohaldab kümme liikmesriiki. Kõnealuste eeskirjadega nähakse ette koostisainete, toitude, menüüde või kogu tootlustustegevuse sertifitseerimine. Kontrollisüsteemi kehtestanud liikmesriigid ei teatanud erilistest raskustest. Mitu liikmesriiki teatasid, et ühistoitlustuse reguleerimiseks on kavandatud projekte riigi või piirkonna tasandil.

Enamik liikmesriike on arvamusel, et ühistoitlustustegevusele (toitlustusettevõtetele) ei tohiks mahepõllumajanduslikku tootmist käsitlevat ELi määrust hakata lühiajaliselt kohaldama mitte ainult seetõttu, et see muudaks olukorra keerulisemaks, vaid ka sellepärast, et kõnealune tegevusala on kohalikku laadi ning selle mõju kaubandusele on väike. Komisjon järeldeb, et praegu ei ole vaja lisada ühistoitlustustegevust määruse reguleerimisalasse, kuid jälgib hoolega arengusuundi kõnealuses sektoris.

2.2. Tekstiili- ja kosmeetikatooted

Viimastel aastatel on mahepõllumajanduslikult toodetud tekstiili ja kosmeetika turg märkimisväärselt kasvanud. Kõnealuste toodete jaoks on välja töötatud erasektori sertifitseerimissüsteemid. Siiski ei kuulu need kaks tootekategooriat mahetootmist käsitlevasse ELi õigusraamistikku, mille reguleerimisala on piiratud teatavate põllumajandustoodetega⁷ (eelkõige töötlemata põllumajandustooted või töödeldud põllumajandustooted, mis on ette nähtud toiduna kasutamiseks). Kuigi üldiselt on teada, et tekstiili- ja kosmeetikatooted on mõlemad väärtuslikud müügiartiklid, mida mahetootetud toorainest valmistada, on mahepõllumajanduses tekkinud arutelu selle üle, kas mahetootmisele viitamine määruse reguleerimisalast välja jäävate põllumajandustoodete puhul võiks kujutada ohtu toiduainetel kasutatava termini „mahe” usaldusväärsusele. Lisaks tuleks meenutada, et muude kui põllumajandustoodete süstemaatiliseks lisamiseks tuleks määrust põhjalikult muuta.

Tekstiilitooteid puudutavates liidu õigusaktides käsitletakse tootmismeetodite asemel pigem tekstiilkiudude nimetusi ja tekstiilitoodete märgistamist⁸. Õigusaktid on hiljuti läbi vaadatud,⁹ et lihtsustada ja parandada sektori õigusraamistikku. ELi ökomärgise vabatahtliku süsteemi¹⁰ raames on kehtestatud tekstiilitooteid käsitlevad kriteeriumid¹¹. Näiteks võib kõnealuse süsteemi kohaselt kasutada nimetust „mahepuuvill”, kui 95 % puuvillatootest on valmistatud mahepuuvillast.

Paljud kosmeetikatooted sisaldavad põllumajanduslikku toorainet, nagu taimeõlid ja –ekstraktid. Kosmeetikatooteid käsitlevate liidu õigusaktidega reguleeritakse kosmeetikatoodetel esitatavate väidete kasutamist¹². Praegu töötatakse välja ühiseid

⁷ Loetletud nõukogu 28. juuni 2007. aasta määruse nr 834/2007 (mahepõllumajandusliku tootmise ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamise kohta) artikli 1 lõikes 2 (ELT L 189, 20.7.2007, lk 1).

⁸ Direktiiv 2008/121/EÜ.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 1007/2011, 27. september 2011, tekstiilkiudude nimetuste ja tekstiilitoodete kiu koostise märgistamise ja tähistamise kohta.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 66/2010, 25. november 2009, ELi ökomärgise kohta.

¹¹ Komisjoni 9. juuli 2009. aasta otsus (2009/567/EÜ).

¹² Nõukogu määruse (EÜ) nr 1223/2009 artikkel 20 (ELT L 342, 22.12.2009).

kriteeriume kosmeetikatoodetel esitavate eri tüüpi väidete jaoks, sealhulgas looduslike ja mahetooteid käsitlevad väited¹³.

Komisjoni arvates tuleks uurida liidu õigusaktidega pakutavaid võimalusi, et laiendada nimetuse „mahe” kasutamisega kaasnevat kaitset tekstiili ja kosmeetikatoodetele.

3. GMODE KASUTAMISE KEELD MAHETOOTMISES

Üks määruses kehtestatud üldpõhimõtetest on keelata mahetootmises kasutada järgmist:

- geneetiliselt muundatud organismid ehk GMOd,¹⁴
- GMOdest valmistatud tooted¹⁵ või
- GMode abil toodetud tooted¹⁶.

Need tooted on vastuolus mahetootmise põhimõttega ning tarbijate arusaamaga mahetoodetest.

Tegelikkuses tähendab see seda, et GMOsid ja GMOdest või GMode abil toodetud tooteid ei kasutata mahetootmises toiduna, söödana, abiainetena, taimekaitsevahenditena, väetistena, mullaomaduste parandajatena, seemnetena, taimse paljundusmaterjalina, mikroorganismidena ega loomadena. Ainsaks erandiks on veterinaarravimid (vaktsiinid ja muud).

Kuna mahetootmissüsteemid ei ole üldisest tootmisahest eraldatud, ei saa täielikult välistada seda, et GMO-vabad põllumajanduslikud tootmissüsteemid, nagu mahepõllumajandus, võiks sisaldada külvi, koristuse, veo, ladustamise või töötlemise käigus sinna tahtmatult ja vähesel määral sattunud geneetiliselt muundatud põllukultuure. Võimalikud GModega segunemise allikad on seemnete lisandid, risttolmlemine, isetekkelised taimed ning koristus- ja ladustamistavad. Teine võimalik allikas on toidu- ja söödalisandid, mida toodetakse tavaliselt GMOdest või GMode abil.

Vana määrus (EMÜ) nr 2092/91¹⁷ sisaldas samuti GMOsid käsitlevaid keelde, kuid selles ei puudutatud GMO-jääkide tahtmatut sisaldust. Konkreetsete eeskirjade puudumisel kohaldati ka mahepõllumajanduses kasutatavate toodete suhtes geneetiliselt muundatud toitu ja sööta

¹³ ISO/NP 16128.

¹⁴ Mõiste geneetiliselt muundatud organism on määratletud direktiivis 2001/18/EÜ.

Näited: geneetiliselt muundatud sojast ja maisist saadud taimed ja seemned.

¹⁵ „Toodetud GMOdest” – täielikult või osaliselt GMOdest saadud, kuid ei sisalda GMOsid või ei koosne GMOdest (artikkel 2u).

Näited: geneetiliselt muundatud sojast või maisist toodetud õli, tärklis või valgud, ei sisalda geneetiliselt muundatud DNA-d.

¹⁶ „Toodetud GMode abil” – saadud GMO kui tootmisprotsessi viimase elusorganismi kasutamise abil, kuid ei sisalda GMOsid või ei koosne GMOdest ega ole GMOdest toodetud (artikkel 2v).

Näited: toit ja söödalisandid (peamiselt vitamiinid ja aminohapped) ning geneetiliselt muundatud mikroorganismide (nt bakterid või seened) abil toodetud abiained (peamiselt ensüümid).

¹⁷ Nõukogu määrus (EMÜ) nr 2092/91, 24. juuni 1991, põllumajandustoodete mahepõllundustootmise ning põllumajandustoodete ja toiduainete puhul sellele viitavate märkiste kohta.

käsitleva ELi määruse¹⁸ horisontaalseid eeskirju. Selles määruses on sätestatud geneetiliselt muundatud organismide või geneetiliselt muundatud organismidest saadud toodete juhusliku või tehniliselt vältimatu sisalduse piirmääraks 0,9 %, millest kõrgem sisaldus tuleb ära märkida¹⁹.

Selles mõttes täpsustatakse määrusega, et kohaldatakse GMode vältimatut sisaldust käsitlevaid üldeskirju. Lisaks kehtestatakse määruse artikli 9 lõikes 3 erisätted, milles käsitletakse mahepõllumajandusettevõtja vastutust GMode sisalduse vältimise eest mahetoodetes. Aluspõhimõte on see, et GMode juhuslik sisaldus mahetoodetes oleks võimalikult väike, nagu on sätestatud põhjenduses 10, ning samal ajal ei tekitataks mahepõllumajandusettevõtjatele tarbetuid piiranguid ja lisakoormust.

3.1. GMode kasutamise keelustamisest saadud üldine kogemus

Eespool nimetatud küsimustikust selgub, et GMode kasutamise keelustamist käsitleva kontrollisüsteemi järelevalve ei tekitanud liikmesriikidele erilisi probleeme. Sööta mainitakse siiski tootena, millega on seotud GMode juhusliku sisalduse risk. Teatati, et sojas ja maisis on leitud väga vähesel määral lubatud GMode jääke (alla 0,1 %). Ettevõtjad pingutavad märkimisväärselt selle nimel, et vältida GMode juhuslikku sisaldust mahetoodetes ning käivitavad selleks ühiseid algatusi. Selliste ennetusmeetmete kulud on nende kanda.

Mõnes liikmesriigis on välja töötatud konkreetset riskianalüüsi- ja riskijuhtimisvahendid, mis pakuvad süstemaatilist lähenemisviisi lisaproovide ja kontrollkäikude üle otsustamiseks. Komisjon jälgib selliste vahendite väljatöötamist ning teeb vajaduse korral ettepaneku kohaldada neid kogu ELis.

Komisjoni 2009. aasta aruandes nõukogule ja Euroopa Parlamendile geneetiliselt muundatud, tavapäraste ja mahepõllukultuuride samaaegse viljelemise kohta²⁰ tõdeti, et geneetiliselt muundatud põllukultuurid ei ole olemasolevale GMO-vabale põllumajandustootmisele tõendatavat kahju tekitanud. 13. juulil 2010 andis komisjon soovitus²¹ samaaegse viljelemise riiklike meetmete väljatöötamise suuniste kohta, et vältida GMode tahtmatut sattumist tavapärastesse ja mahepõllunduskultuuridesse, ja seal tunnistatakse, et ELi õigusaktis sätestatud GMO-jääkide sisalduse 0,9 % piirmäära alandamine võib vähendada mahepõllumajandustootjate sissetulekut. Lisaks tõdetakse soovitusel, et GMode segunemine mõjutab eriti teatavate toodete tootjaid, nagu mahepõllumajandustootjaid, ning sellel on mõju ka lõpptarbimisele, kuna selline tootmine on sageli kulukam, sest mahetoodanguga kaasneva kasumimarginaali tagamiseks on GMode sisalduse vältimiseks vaja tootmine rangemalt eraldada. Sama teemaga seoses on komisjon esitanud Euroopa Parlamendile ja nõukogule

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1829/2003, 22. september 2003, geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (ELT L 268, 18.10.2003, lk 1–23), artikli 12 lõige 2.

¹⁹ Seemnetele ei ole piirmäära määratletud.

²⁰ KOM(2009) 153 (lõplik), 2.4.2009. Komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile geneetiliselt muundatud, tavapäraste ja mahepõllu kultuuride samaaegse viljelemise kohta.
http://ec.europa.eu/agriculture/gmo/coexistence/index_en.htm

²¹ Komisjoni soovitus 2010/C/200/01, ELT C 200, 22. juuli 2010, lk 1.
<http://ecob.jrc.ec.europa.eu/documents/CoexRecommendation.pdf>

määruse ettepaneku, mille vastuvõtmise korral lubatakse liikmesriikidel oma territooriumil GMode kasvatamine keelata või seda piirata²².

Hiljuti esitas Euroopa Kohus liidetud kohtuasjades C-58/10–C-68 Monsanto geneetiliselt muundatud toitu ja sööta käsitleva määruse (EÜ) nr 1829/2003 tõlgenduse, mille kohaselt olemasolevatele toodetele, mis olid varem direktiiviga 2001/18/EÜ lubatud, kohaldatakse üksnes kõnealuse määruse artiklit 34, kui liikmesriik võtab kaitsemeetmed. Euroopa Kohus (kohtuasi 442-09) esitas ka määruse (EÜ) nr 1829/2003 tõlgenduse seoses mees sisalduva geneetiliselt muundatud õietolmuga. Komisjon hindab koos liikmesriikidega kohtuotsust ja selle mõju, sealhulgas mõju samaaegsele viljelemisele.

3.2. Muude kui GMode abil toodetud toodete kättesaadavus

Toidu töötlemisel kasutatavad vitamiinid, ensüümid ja aminohapped toodetakse tänapäeval väga tihti geneetiliselt muundatud mikroorganismide abil ning seepärast ei saa neid mahetootmises kasutada.

Määrusega on erandlike tootmiseeskirjade raames ette nähtud võimalus, et komisjon võib erandkorras lubada GMode abil toodetud toodete kasutamist, kui oleks vajalik kasutada selliseid toidu- ja söödalisandeid ja muid aineid, mida on turul saada üksnes GMode abil toodetud toodetena. Praeguse ajani ei ole komisjon sellist erandit teinud.

Siiski on regulaarselt teada antud, et mõned ained nagu B2-vitamiin (riboflaviin) ja B12-vitamiin (kobalamiin) ning ensüümid kumosiin (kasutatakse juustu valmistamisel) ja fütaas (kasutatakse söödas) on kättesaadavad üksnes GMode abil toodetuna. Seepärast jälgib komisjon hooliga olukorda ja teeb vajaduse korral ettepaneku sobivate meetmete võtmiseks.

3.3. Edasimüüja avaldus

Kui mahetöllumajandusettevõtja ostab tootmisprotsessides vajalikke sisendeid, peab ta tagama, et need sisendid ei oleks GMod ega GModest või GMode abil toodetud tooted. Määruse artikli 9 lõikes 2 on sätestatud, et ettevõtjad võivad usaldada toote etiketti või muud sellega kaasas olevat dokumenti, mis on toote külge kinnitatud või sellega kaasa antud vastavalt direktiivile 2001/18/EÜ,²³ määrusele (EÜ) nr 1829/2003²⁴ või määrusele (EÜ) nr 1830/2003,²⁵ kui nad ei ole saanud teavet selle kohta, et kõnealuste toodete märgistus ei ole nimetatud määrustega kooskõlas, näiteks juhul, kui GMode vältimatu sisalduse piirmäär 0,9 % on ületatud.

²² KOM(2010) 375 (lõplik), 13.7.2010. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse direktiivi 2001/18/EÜ seoses liikmesriikide võimalusega piirata või keelata oma territooriumil GMode kasvatamist.

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/18/EÜ, 12. märts 2001, geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta – komisjoni avaldus, EÜT L 106, 17.4.2001, lk 1-39.

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1829/2003, 22. september 2003, geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta; ELT L 268, 18.10.2003, lk 1-23.

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1830/2003, 22. september 2003, milles käsitletakse geneetiliselt muundatud organismide jälgitavust ja märgistamist, geneetiliselt muundatud organismidest valmistatud toiduainete ja sööda jälgitavust ning millega muudetakse direktiivi 2001/18/EÜ (ELT L 268, 18.10.2003, lk 24-28).

GMOde abil ja GMOdest toodetud tooted, mis ei ole toit ega sööt, on hõlmatud GMOsid käsitlevate õigusaktidega ning seepärast ei kohaldata nende suhtes märgistamise ega jälgitavusega seotud kohustusi. Seepärast on määruse artikli 9 lõikes 3 sätestatud, et sellisel juhul peab mahepõllumajandusettevõtja nõudma toote tarnija allkirjaga kinnitust või edasimüüja avaldust²⁶ (müüja kinnitust). Selles dokumendis peab edasimüüja kinnitama, et toode ei ole toodetud GMOdest või GMOde abil.

Müüja kinnitus on tarnija kohustus, millel on õigusjõud. Sidusrühmad on siiski märkinud, et paljud ettevõtjad ei saa selle mõttest aru, võivad selle kasutamisest keelduda või, vastupidi, sellele väga kergekäeliselt alla kirjutada. Mõned liikmeriigid on samuti maininud, et neil on tehniliste ja analüütiliste piirangute tõttu raske müüja kinnituse usaldusväärsust kontrollida.

Seepärast on komisjon arvamusel, et müüja kinnituse usaldusväärsus ja tõhusus annab mõneti põhjust muretsemiseks ning asja tuleb edasi uurida.

3.4. Konkreetsete lubatud piirmäärade otstarbekus (GMOde juhuslik või tehniliselt vältimatu sisaldus) ja nende mõju mahepõllumajandussektorile

Peeaeu kõik liikmesriigid ja enamik sidusrühmi olid eespool nimetatud küsimustikule antud vastustes arvamisel, et praegune õigusraamistik annab piisava garantii seoses GMOde kasutuskeeluga mahepõllumajanduslikus tootmissüsteemis. Sellega tagatakse, et toodetes, mida turustatakse ilma GMOdele viitava märgistusega, on GMOde juhuslik ja vältimatu sisaldus alla 0,9 %. Mõned liikmesriigid, kus toodete märgistusel viidatakse määramistäpsusele, eelistavad mahetootmises kasutatavate toodete puhul konkreetset piirmäära, mis ulatub 0,1 %-st määramispiirist²⁷ kuni 0,3 %-ni.

Viies liikmesriigis on kasutusel erasektori sertifitseerimissüsteemid GMOde juhusliku või tehniliselt vältimatu sisalduse sertifitseerimiseks mahetoodetes, mille GMOde sisalduse üldine tase on alla 0,9 %. Vastuste kohaselt kontrollitakse peamiselt soja, maisi, rapsiseemneid, riisi ja lina.

Enamikes vastustes ollakse seda meelt, et GMOde juhusliku ja vältimatu sisalduse piirmääraks mahetoodetes peaks jääma 0,9 %. Konkreetsed piirmäärad muudaksid asja keerulisemaks ning suurendaksid tootjate ja tarbijate kulusid.

4. SISETURU JA KONTROLLISÜSTEEMI TOIMIMINE

Määruse uus element, mis võib mõjutada siseturu toimimist, on kohustus kasutada alates 1. juulist 2010 (üleminekuperiood lõpeb 30. juunil 2012) kõigil ELis toodetud mahetoodetel ELi logo²⁸. Kuigi võib öelda, et logo kasutuselevõtt on olnud küllalt edukas ning seda on näha üha suuremal hulgal toodetel, on selle mõju praeguses etapis siiski võimatu hinnata.

Liikmesriikide sõnul ei mõjuta 2009. ja 2010. aastal kohaldatud kontrollisüsteem märkimisväärselt mahetoodete siseturu tõrgeteta toimimist. Mitu liikmesriiki ja sidusrühma

²⁶ Müüja kinnituse näidisele on osutatud määruse (EÜ) nr 889/2008 artiklis 69 ja näidis on esitatud sama määruse XIII lisas.

²⁷ Praegu on 0,1 % madalaim tase, mille juures on GMOde sisaldust võimalik usaldusväärselt määrata.

²⁸ Kehtestatud komisjoni määrusega (EL) nr 271/2010, ELT L 84, 31.3.2010.

siiski rõhutasid, et ELi õigusaktide erinev tõlgendamine näitab, et mahepõllumajandust käsitlevate eeskirjade rakendamist on vaja kogu liidus ühtlustada ja mõnel juhul lihtsustada. 2010. aastal vastutas ELis mahepõllumajanduse kontrollisüsteemi eest 199 kontrolliasutust ja kontrollorganit.

Läbipaistvuse suurendamiseks võttis komisjon vastu määruse (EL) nr 426/2011,²⁹ mille kohaselt peavad liikmeriigid alates 1. jaanuarist 2013 tegema üldsusele kättesaadavaks ettevõtjate ajakohastatud registri. Mis puudutab rikkumisi ja eeskirjade eiramist, siis on komisjon arvamusel, et hoolimata sellest, et liikmesriigid üldiselt võtavad nõuetekohaseid meetmeid, saaks teabevahetust sellistel juhtudel veelgi parandada, eelkõige seoses teadete õigeaegsuse ja täielikkusega.

Mahepõllumajanduslike väiketootjate rühmasertifitseerimine liidusiseses tihedas koostöös tekitas liikmesriikides ja sidusrühmades teatavat huvi, kuna see lihtsustab toodete turuleviimist. Kõik vastajad rõhutasid, et kontrollide usaldusväärsuse ja tõhususe säilitamiseks või suurendamiseks tuleb tagada kontrollisüsteemi võimekus.

Komisjon tunnistab, et kontrollisüsteemi saab veelgi tõhustada ning jätkab koos liikmesriikidega selles suunas tööd. Sellega seoses lähtub komisjon oma töös ka mahetootmist ja mahetoodete märgistamist käsitlevast kontrollikoja hiljutisest auditist, mille aruanne peaks avaldatama 2012. aasta alguses. Komisjoni talitused ja liikmesriigid kujundavad ühist arusaama kõigist kontrollisüsteemi elementidest, eelkõige seostest konkreetselt mahetootmist käsitlevate õigusaktide ning üldise toidu ja sööda ametlike kontrollide käsitleva määruse (EÜ) nr 882/2004³⁰ vahel; samuti on järelevalve nii liikmesriikide kui ka tunnustatud kolmandate riikide pädevate asutuste üle aktiivsem, muu hulgas viib Toidu- ja Veterinaaramet läbi auditeid. Komisjon on valmis alगतama rikkumismenetlusi, kui kontrollisüsteemid ei vasta ELi õigusaktidele.

5. IMPORDIKORRA KOHALDAMINE

Koos USAgaga on EL maailma suurim mahetoodete turg, mis meelitab ligi eksporti paljudest kolmandatest riikidest. Selle turu osakaal kokku moodustab ligikaudu 95 % mahetoodete müüginahust kogu maailmas. Määrus sisaldab sätteid ja ühtlustatud eeskirju, mille kohaselt on mahetoodete import ELi turule võimalik kahel viisil: tuleb järgida mahetootmist käsitlevaid ELi õigusaktidele või kohaldada samaväärseid standardeid ja kontrollisüsteeme.

Väljaspool seda impordikorda on samaväärsete mahetoodete impordiks ELi vaja impordiluba,³¹ mida annavad välja liikmesriikide ametiasutused partiide kaupa ja piiratud ajavahemikuks. Selline võimalus on ajutine ning see kaotatakse järk-järgult³².

²⁹ ELT L 113, 3.5.2011, lk 1.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 882/2004, 29. aprill 2004, ametlike kontrollide kohta, mida tehakse sööda- ja toidualaste õigusnormide ning loomatervishoidu ja loomade heaolu käsitlevate eeskirjade täitmise kontrollimise tagamiseks (ELT L 191, 30.4.2004, lk 1–14).

³¹ 2009. aastal andsid liikmesriigid välja 2440 luba ja 2010. aastal 3754 luba.

³² Komisjoni määruse (EÜ) nr 1235/2008 artikkel 19.

5.1. Import samaväärsuse korra alusel

Samaväärne tähendab seda, et erinevad süsteemid või meetmed vastavad samadele eesmärkidele ja põhimõtetele, ning neis kohaldatakse eeskirju, mis tagavad samasuguse vastavuse taseme³³. Samaväärsuslepingutega on võimalik innustada kohalike tingimustega kohandatud standardite ja kontrollisüsteemide väljatöötamist. Seda soosib ka Maailma Kaubandusorganisatsioon.

Rahvusvaheliseks lähtekohaks on konkreetsed mahetoitu käsitlevad „Codex Alimentariuse” suunised,³⁴ mis on mõeldud mahetooteid käsitlevate nõuete ühtlustamiseks kogu maailmas.

5.1.1. Samaväärseid tagatise pakkuvate kolmandate riikide tunnustamine

Käesoleva aruande koostamise ajal koosnes tunnustatud kolmandate riikide loetelu 11 riigist. 17 riigi taotlused on läbivaatamisel. Tunnustamisprotsessi algatamiseks esitavad riigiasutused komisjonile ametliku taotluse. See sisaldab üksikasjalikku hinnangut kolmanda riigi mahepõllumajandust käsitleva standardi- ja kontrollisüsteemi kohta, et määrata kindlaks, kas see on samaväärne ELi süsteemiga. Selline hindamine nõuab olulisi ressursse. Väikesi erinevusi võidakse aktsepteerida, kuid liiga erinevad eeskirjad võivad kaasa tuua impordipiirangud. Tuleb tõendada, et kontrollimeetmed on sama tõhusad nagu ELis. Komisjon viib läbi ka kohapealseid kontrole ja vaatab tunnustatud kolmandate riikide loetelu korrapäraselt läbi.

Komisjon leiab, et kui esialgne hindamine on edukalt lõpule viidud, on selline kolmandate riikide loetelu kõige stabiilsem ja usaldusväärsem viis mahetoodete impordi reguleerimiseks, ning aitab innustada arenguriike kehtestama oma eeskirju ja kontrollisüsteemi. Komisjonil on kavas jätkata esitatud ja edaspidi esitavate taotluste läbivaatamist, et edendada samaväärsuse põhimõtet maailma tasandil.

Siiski näitab hindamiste läbiviimiseks kulunud aeg, et see ülesanne on keeruline ja nõuab ülimalt tehnilisi ekspertteadmisi. Kuigi komisjon võib paluda, et kaasaruandjad liikmesriigid aitaksid hindamisi ja kohapealseid kontrole läbi viia, ei oleks see siiski piisav, et katta kogu protsessiks ja loetelu edaspidiseks seireks vajalikud ressursid. Komisjon uurib kasutatavate menetluste täiendava ühtlustamise võimalusi ning võib teha ettepanekuid järelevalve lihtsustamis- ja jõustamisviiside kohta. Vahepeal tõhustab komisjon jõupingutusi selliste taotluste käsitlemiseks, mille läbivaatamine on pooleli. Tuleb märkida, et import kõnealustest kolmandatest riikidest ei ole mõjutatud, kuna praegu toimub see liikmesriikide antud impordilubade alusel (vt eespool) ning tulevikus võib see toimuda kolmandate riikide kontrollorganite ja kontrolliasutuste tunnustamise teel, nagu on kirjeldatud allpool.

5.1.2. Samaväärseid tagatise pakkuvate kontrollorganite ja kontrolliasutuste tunnustamine

Seoses mahetoodete impordiga sellistest kolmandatest riikidest, mis ei ole tunnustatud, hakkas komisjon rakendama kontrollorganite samaväärsuse tunnustamist ning selleks taotlusi vastu võtma alates 2008. aastast. Esimeseks tähtajaks, 31. oktoobriks 2009, laekus komisjonile 73 taotlust kontrollorganitelt ja kontrolliasutustelt kogu maailmas. Komisjon

³³ Määruse (EÜ) nr 834/2007 artikli 2 punkt x.

³⁴ Codex CAC/GL 32 - 1999 *Guidelines for the production, processing, labelling and marketing of organically produced foods*.

hindas taotlejate koostatud tehnilisi toimikuid; enamikel juhtudel tuli taotlejatelt paluda täiendavat teavet, mis pikendas protsessi. Esimene komisjoni poolt vastuvõetud tunnustatud kontrollorganite loetelu³⁵ hakatakse korrapäraselt ajakohastama. Loetelu hakatakse kohaldama alates 1. juulist 2012.

Komisjoni arvates võib kontrolliasutuste ja kontrollorganite loetelu pakkuda ka usaldusväärset võimalust impordi reguleerimiseks eeldusel, et tagatakse piisav järelevalve, mis on vajalik korra nõuetekohaseks toimimiseks. Kuna liikmesriikide pädevad asutused vastutavad kõigi imporditud mahetoodete eest alates nende vabasse ringlusse laskmisest ELi territooriumil, on oluline, et komisjon reageerib õigeaegselt võimalikele puudustele loetellu kantud kontrollorgani töös ning kustutab asutuse loetelust, kui nõudeid enam ei täideta.

Kuna kõnealune kord on uus ja seda veel ei rakendata, ei ole praeguses etapis võimalik järeldusi teha. Määruse toimimisega saadud kogemus aga näitab selgelt, et selle impordikorra osa rakendamine ja nõuetekohase järelevalve tagamine suurendab oluliselt komisjoni töökoormust.

Mis puudutab impordikorra järelevalvet üldiselt, tuleks uurida, kas komisjon saaks teadaolevate või tekkivate riskide tõhusamaks maandamiseks kohaldada ettevaatusabinõusid, võttes arvesse meetmeid, mis on sätestatud määruses endas ning muudes kontrollidele kohaldatava Euroopa õiguse osades³⁶.

5.2. Import nõuetele vastavuse korra alusel

Nõuetele vastavuse korra kohaselt peab muu kui ELi ettevõtja täitma kõik ELi õigusaktides sätestatud nõuded, sealhulgas kõik üksikasjalikud tootmis- ja märgistamiseskirjad. Erinevalt samaväärse korra põhimõttest peavad järgitavad eeskirjad olema mitte üksnes samaväärsed, vaid lausa identsed ELis kohaldatavate eeskirjadega. Ettevõtjat peab kontrollima komisjoni poolt nõuetele vastavuse kontrollimiseks sobivaks tunnistatud kontrollorgan või kontrolliasutus.

Nõuetele vastavuse korda ei ole veel hakatud kasutama. Komisjon määras kontrolliasutuste ja kontrollorganite esimeste taotluste esitamise tähtajaks 31. oktoobri 2014, et anda samaväärsele korrale aega välja kujuneda.

Siiani saadud kogemuse põhjal on kaheldav, kas nõuetele vastavuse kord pakuks paremat juurdepääsu ELi turule ning tooks ELi kaubanduspartneritele lisakasu võrreldes sellega, mida samaväärsuse kord juba pakub. Samuti ei too see olulist kasu tarbijale, sest turul ei ole neid tooteid võimalik eristada samaväärsuse korra alusel imporditud mahetoodetest. Lisaks suurendab süsteem võrreldes samaväärsuse korraga halduskoormust ilma täiendavat kasu toomata. Seepärast eelistab komisjon suunata oma jõupingutused pigem samaväärsuse korrale, mille kasulikkus ja tõhusus tuleb koos kaubanduspartneritega läbi vaadata, pidades silmas praegust ja tulevast mahekaubandust.

³⁵ Komisjoni 6. detsembri 2011. aasta rakendusmäärus (EÜ) nr 1267/2011, ELT L 324, 7.12.2011, lk 9.

³⁶ Määrus (EÜ) nr 882/2004 ja komisjoni 24. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 669/2009, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 882/2004 seoses mitteloomse sööda ja toidu kõrgendatud rangusastmega ametliku kontrollimisega impordil ja muudetakse otsust 2006/504/EÜ (ELT L 194, 25.7.2009, lk 11–21).

5.3. Kontrollsertifikaat

Mahetoodete partii vabasse ringlusse laskmiseks ELis samaväärsuse korra alusel on vaja esitada kontrollsertifikaadi originaaleksemplar, mille on välja andnud selline kontrollorgan või kontrolliasutus, kelle üle teostab järelevalvet kas komisjon või tunnustatud kolmanda riigi või liikmesriigi pädev asutus (impordilubade korra alusel). ELi importimisel kontrollitakse partii vastavust kontrollsertifikaadil esitatud teabele, eelkõige konkreetsete mahetoodete märgistust ja partii numbrit. Seejärel kinnitab toll sertifikaadi. Seega on kontrollsertifikaat peamine vahend iga mahetoodete partii jälgimiseks alates kolmanda riigi tootjast kuni ELi importijani. Seda saab kasutada toote edasise teekonna jälgimiseks ELis juhul, kui peaks tekkima vajadus toode turult kõrvaldada.

Ettevõtjad peavad kontrollsertifikaadi originaaleksemplari esitamise kohustust koormavaks, kuna selle edastamiseks kuluv aeg võib põhjustada viivitusi. Nad sooviksid võimalust esitada elektroonilisi kontrollsertifikaate. Mõned liikmesriigid, kuhu toimub suur osa kogu ELi impordist, on andnud märku oma huvist uurida, kas oleks võimalik teha elektroonilised sertifikaadid liikmesriigi ametiasutustele ja komisjonile kättesaadavaks kontrolli, tollivormistuse ja järelevalve jaoks ettenähtud turvalises andmebaasis. Komisjonil on kavas uurida, kas on võimalik kehtestada selline süsteem, mis võimaldaks ettevõtjal tollidokumente kiiremini vormistada ning kust komisjon saaks imporditehingute kohta kätte põhiaandmed, mida ta vajab kolmandate riikide kontrollorganite järelevalveks. Tähtis on ka see, et selline süsteem aitaks liikmesriikidel rikkumise korral kiiremini reageerida ning blokeerida nõuetele mittevastavate toodete import.

6. KOKKUVÕTE

Käesolevas aruandes anti ülevaade piiratud kogemusest, mis on saadud määruse kohaldamisel alates 2009. aastast. Komisjon teeb järgmised järeldused.

- (a) Praegu ei ole selget vajadust laiendada määruse reguleerimisala ühistoitlustusettevõtetele. Tekstiili- ja kosmeetikatoodete mahetootmisele viitavat märgistamist saaks tarbija- ja tootja huvide piisavaks kaitsmiseks reguleerida muude vahendite abil. Paremini on täpsustada põllumajandustooteid käsitlevaid regulatiivseid ja kontrolliaspekte kui laiendada määruse reguleerimisala muudele toodetele ja sektoritele.
- (b) GMOde kasutamise keeldu mahetoodetes on rakendatud nõuetekohaselt, aga edasimüüja avaldus tuleb veel uuesti läbi vaadata ning edaspidi jälgida teatavate toodete kättesaadavust GMO-vabal kujul. Tundub, et konkreetsed mahetoodete GMO-sisalduse piirmäärad end praeguses olukorras ei õigusta ning neile eelistatakse ennetavaid meetmeid ja ühtlustatud tegevust. Samaaegse viljelemise kohta said liikmesriigid täiendavaid juhiseid 13. juulil 2010, kui komisjon avaldas soovitusi suuniste kohta samaaegse viljelemise riiklike meetmete väljatöötamiseks, et vältida GMOde tahtmatut sattumist tavapärastesse ja mahepõllumajanduskultuuridesse. Viimaseid arengusuundi tuleb siiski analüüsida.
- (c) Enamikel juhtudel oli kontrollisüsteem kohandatud siseturu toimimisega, kuid selle kohaldamisel on siiski veel mõningaid puudusi. Sellega seoses tuleb paremate tulemuste saamiseks teha täiendavat tööd.

Kuigi uue samaväärsusel põhineva impordikorra rakendamine on olnud edukas, oleks vaja eeskirju ühtlustada. Samuti on seatud küsimuse alla nõuetele vastavuse korra kehtestamise kasulikkus.

Komisjon usub, et käesolevasse aruandesse on liiga vara lisada ettepanekud määruse muutmise kohta, eriti ajal, mil ettepanek määruse vastavusse viimiseks Lissaboni lepinguga³⁷ on parlamendis ja nõukogus ikka veel arutlusel. Komisjoni eesmärk on esitada käesolevas aruandes faktilist teavet, mis võiks viia konstruktiivse aruteluni mahepõllumajandust käsitleva määruse üle. Hiljem võib komisjon esitada selle arutelu põhjal õigusaktide ettepanekuid.

Selleks et muuta arutelu võimalikult konstruktiivseks ning et oleks lihtsam sellesse inimesi kaasata, arvab komisjon, et peamised mahepõllumajandust käsitlevad teemad, mida võiks tulevikus arutada, on õigusraamistiku lihtsustamine (tagades samal ajal standardite püsimise), geneetiliselt muundatud ja mahepõllukultuuride samaaegne viljelemine, kontrollisüsteemi parandamine ja samaväärsuse korra kohaldamine mahetoodetega kauplemisel.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamendi ja nõukogu üles arutama käesolevas aruandes esitatud teemasid ning ootab tagasisidet muudelt sidusrühmadelt.

³⁷ KOM(2010) 759 (lõplik), 17.12.2010.

LISA

Soovituslikud küsimused käsitlemiseks dokumendi „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule mahepõllumajanduslikku tootmist ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamist käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 834/2007 kohaldamise kohta” üle peetavate arutelude käigus.

1. Kas õigusraamistikku oleks võimalik lihtsustada ja kuidas seda teha ning tagada samal ajal standardite püsimine?
2. Milliseid meetmeid saaks võtta selle tagamiseks, et samaaegset viljelemist tunnustataks ning et iga põllumajandusettevõtja, kes valib selle tegevusala, suudaks mahetootmist käsitlevaid standardeid täita?
3. Kas praegu kehtivad tootmisstandardid tuleks läbi vaadata ja muuta eeskirjad rangemaks, näiteks seoses mahepõllumajanduslike noorloomade, sööda ja seemnete ning muude elementidega? Kui jah, siis mida teha põllumajandusettevõtjate või piirkondadega, kes ei suuda neid uusi tingimusi täita? Kas piirkondlik paindlikkus oleks kooskõlas ausa konkurentsi tingimustega? Kas kontrollid oleksid teostatavad?
4. Kontrolli käigus kontrollitakse füüsiliselt vähemalt kord aastas iga toidutarneaheleasse kuuluvat ettevõtjat. Ettevõtjaid peavad atesteerima sõltumatud sertifitseerijad. Kuidas saaks kontrollisüsteemi tõhustada?
5. Komisjon on kooskõlas Euroopa tegevuskavaga³⁸ edendanud samaväärsust mahetoodetega kauplemisel, tunnustades kolmandaid riike või kontrollorganeid. Kas mahetoodetega kauplemine peaks lähtuma üksnes samaväärsuse põhimõttest? Viimastel aastatel on komisjoni vastastikku tunnustanud sellised kolmandad riigid, kelle korra on Euroopa Liit samaväärseks tunnistanud. Kas seda lähenemisviisi tuleks edasi arendada, et ELi aktiivset huvi paremini kaitsta?

³⁸ KOM(2004) 415 (lõplik), 10.6.2004, KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE - Euroopa mahepõllumajandustoodete ja mahepõllunduse arenguplaan.